

Det Tiende Capitel

Om Fridrichsborgs- og Jægerspris-Amter.

Amtets-Grændser. Mod Norden og Østen omgives Fridrichsborgs-Amt af Cronborgs og Hirsholms-Amter, mod Sønden af Roeskild-Amt, og mod Vesten af Isefiorden, holdende i Længden fra Alsynderup til Vexøe 41/4, men i Bredden fra Kregome til Grønholt næste 3 Miile. Hartkornet beregnes til 5530 Tønder.

Amtets Sogne-Kirker, Byer og Gaarde høre for endeel til Ølstykke-Herret, nemlig:

1. Steenløse. Steenlille-Bye, Søesum, Mølle, Haabelund. Kirke-Byen Steenløse, leed Anno 1747 stor Ildsvaade da 8 Gaarde og 18 Huse brændtes.
2. Vexøe.
3. Ølstykke. Udleye, Svedstrup, Værebroe-Mølle.
4. Snodstrup. Store Rørbek, lille Rørbek.

Dernæst til Liunge Fridrichsborg Herret saasom:

1. Hillerød. Kiøbstæd, Frederichsborgs-Slot, størr og lille Ladegaard med Mølle. (298)
2. Herløv, Froersløv, Hammerholt, Borstingerød, Bøge-Huus, Hestelands-Huus, Hammerholts-Mølle. (*)

(*) I Herløv Kirke er et Epitaphium over Hr. Joachim Christoffer Bylov, Amtmand over Friderichsborg, Cronborg og Jægerspriis Amter, som døde på Friderichsborg Anno 1689.

3. Slangerup. Kiøbstæd, Høgerup, Manderup, Qvinderup, Jordøye, Have-Mølle.
4. Ufvelse. Lystrup (**)

(**) Anno 1742 fik Ufvelse Kirke en Tilbygning, saa at den nu er en Kors-Kirke.

5. Liunge. Kallerød, Borup (***)

(***) Liunge Kirke-Taarn blev 1723 fra Grunden opført paa nye.

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

6. Uggeløse. Vadstrup, Wasingerød, Hiæst, Lindholms-Gaarde, Mørdrup-Gaarde, Hestetangs-Mølle (****)

(****) I Uggerløse Sogn ved Søen, ses Kiendetegn til Volde og Graver, da der forud skal have staaet den Herregaard Borre.

7. Græse. Græsegaard, Græse-Mølle.
8. Skiæreløv Vester.
9. Hiørlunde. Skienkelse, Sperrestrup, Hagerup, Krate-Mølle, Paastrup-Gaard.
10. Ude Sundbye. Sundbye lille, Benderup, Fridrichssund Kiøbstæd. (*****)

(*****) Ved en Opskrift paa Vaabenhuus Døren af Ûde-Sundbye Kirke, berettes, at Aar 1654, var der i Sognet stor Pestilentze.

11. Oppe Sundbye. Mølle, St. Olufs-Kilde her i Sognet besøges af nogle Syge.

Saa og til Strøe-Herret.

1. Kregomme. Vredrød, Sannerup, Anderød. (*)

(*) Ved Anderød Bye sees Ruderea af Dronningsholms Slot og Ladegaard, som havde sit underliggende Lehn af samme Navn og af Kong WALDEMAR II. Ar 1212 blev bygt til sin elskelige Dronnings Margreta Dagnars Erindring, HVITFELD Tom. I. p. 179. Ved Fridrichsborgs Bygning bleve Steenede hentede her fra.

2. Vinderød. Soelbiere, Kasemose, Oure-Mølle. Her i Sognet ligger Fridrichsværk med Canonstøberie, Krud-Mølle og Salpeter-Huse. (**)

(**) Ved Kirken ligger den saa kaldte Preste-Kors Banke, hvor Sognefolket skal have dræbt deres Sogne-Prest, som man mener at have været den første Lutherske.

3. Skievinge.
4. 4 Giørløse. Borup.
5. Strøe. Strøelille, Giersløv-Øster, Strøe-Mølle.
6. Lyngbye. Store Lyngbye, lille Lyngbye, Mielløse, Søsterbroe-Mølle, Lyngbye-Mølle.
7. Ølsted. Havelsemagle, lille Havelse, Ubberup, Grimstrup. (***)

(***) Her i Sognet laae forud Havelse-Gaard, som tilhørte Biskopen i Roeskild.

8. Tierrebye. Harløse, Ullerød, Ventegods, Rundehuus. (300)
9. Alsnyderup. Tuelstrup, Bendstrup, Taagerup-Gaard.

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

10. 10. Thorup. Ullerup, Hald, Torupmagle, Tømmerup, Torup lille, Sverkenstrup, Rorup, Kikhafs Fiskerleye, Fornerup-Gaarde, Elleinge-Gaarde, Tæbholms-Gaarde, Gryndelse-Gaard.
11. Meelbye. Hadendrup, Eltofte, Tollerup.

Adskillige Grund. Jord-Arten i Fridrichsborgs-Amt, er næsten den samme som i forbemelte Cronborg-Amt, nemlig mod Norden Skov-Grund, Eng og Tørve-Moser, ligesaa meget som Ager-Jord, hvilken sidste ogsaa paa nogle Stæder, særdeles paa Vesterkanten mod Isefiord findes noget sandagtig, men paa den Søndre-Side er den ligesom Roeskild-Amt, gandske feed og frugtbar paa Korn og Græsning. Den er god g tienlig ti Melkning, saavel som for Stutteriet, til hvis Vinter-Foder ogsaa avles en Mængde af det beste Høe. Herregaarden findes her ikke, siden Kong FRIDERICH II. Henved 1560, tilkiøbte sig de som tilforn fantes, særdeles Hillerødsholm, og Græse-Gaard, og ved et Mageskifte med Kiøbenhavns Universitæt, fik Kongen der seculariserte Kloster Knardrup, i steden for et hundrede Bønder-Gaardes Strøe-Gods, saa at alle Egnens Bønder bleve henlagte under det af ham da indrettede Fridrichsborgske Amt. Følgeligen ere alle Amtets Bønder Kongelige, og henhøre til det i vore Tider oprette Rytter-Regiments-District. **Næring.** For den største Deel staaer e sig, efter deress Stand, temmelig vel, ja langt bedre nu, end da de forud lagde sig efter at ødelegge Skoven, frem for at dyrke deres Agre, af hvilke de derfor drage bedre Fordele. Dersom ikke Viltet i denne og fleere Egne, var alt for tamt. Saa (301) knap kand kaldes Vilt (*), da matte ogsaa Bondens Lyst til Agerdyrkning endnu blive større.

(*) Efter en specificeret Beregning, som Anno 1743 af Jagt-Betienterne blev indgivet, og følgeligen ikke var alt for høy, fandtes den gang i dette og næstliggende Amt, af stort Vildt, som følger:

I Cronborg-Amt Hiorte	556	Raae og Daae-Dyr	170
I Fridrichsborgs Amt	360	Raae og Daae-Dyr	170
	<hr/>		<hr/>
	916		340

Da dog i disse Amter aarligen man fældes en Mængde til Hoffets Behov.

Hør, Hamp og Humle avles her, saa vel som i Cronborg-Amt, vel noget og efter haanden meere end tilforn, dog ikke nær saa meget, som mueligt og ønskeligt var, særdeles hvad Humlen angaaer, som ikkuns eengang tør plantes, og kand i disse stærke Skov-Egne uden Bekostning, faa Humle-Stænger nok. Af Creaturets Tiltræk, særdeles hvad Heste angaaer.

Stutterie. De af Kong FRIDERICH II. Anlagte store Stutterier ved Fridrichsborg og Esrom, som nu ere hen ved 200 Aar gamle, og ved deres aarlige Affødninger, baade uden og indenlands berømte, bære Vidne herom, og endskiønt disse vel ikke have nogen Sammenhæng med det almindelige Tillæg af Bøndernes Heste, saa falder der snarest nogen Leilighed til Brugen af saadanne Staa-Heste, som efter haanden blande den gemeene Heste-Art med nogle Draaber af et ædlere og (302) bedre blod, hvorfor man paa Hillerøds, Slangerups og Helsingørs Market, gemeenligen finder ret gode Heste (*)

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

(*) Anno 1743 fandtes i det Fridrichsborgske Stutterie 210 Føll-Hopper, og af deres Yngel eller Tillæg, meere end dobbelt saa mange Stykker.

Fiskerie. Fiskeriet i ferske Vande, er her paa Amtet ikke lidet, og udkræves, særdeles til Brug for den Kongelige Hof-Staat. Dog klages, at mange Søer og Fiske-Damme efter haanden groer til, og blive Engebund eller Tørve-Moser. Strand-Fiskeriet falder ved ogsaa her, i de Sogne som grendse til Isefiorden, dog ikke i saa stor Mængde, som andensteds. Paa Bie-Avlen legge sig nogle Bønder i denne Egn, men beklage, at de ofte miste en god Sværm, fordi Skoven allevegne er nær, hvor de unge Bier søge hen, og siden ikke findes.

Fridrichsborgs Slot. De særdeles Steder som udkræve nogen Beskrivelse ere først og frem for alting, det Kongelige Slot Friderichsborg, fire Mile mod Nordvest fra Kiøbenhavn, og én Miil Sønden for Fredensborg, om hvilket tilforn er meldet, at det nu paa 40 Aars Tiid, har betaget Fridrichsborg største Delen af den Ære, at logere det Kongelige Herskab om Sommeren. Hvor Slottet nu staaer, nemlig i en fersk Søe, som paa alle Sider omgiver det, var fordum en Herregaard kaldet, at næstliggende Landsbye, Hillerødsholm (**), da tilhørende Rigens Admiral, den tapre og fromme Herlof Trolle, samt Frue Birgitte Gøye, af hvilket det Anno 1560 ved Mageskifte med Skoug-Kloster, (303) nu Herlofholm, blev overladt høybemeldte Konge, som elskede denne lystige Egn, frem for nogen anden, og der lagde Grunden samt opførde den ældre Bygning af Fridrichsborg. Til Erindring om bemeldte Mageskifte, findes følgende Ord med forgyldte Bogstaver, i sort Marmor, over den saa kaldte Mynter-Port paa, den, mellemste Slotsgaard

Fridrich den anden god og from,
Hans Naade gjorde dette Bytte,
At Hildrødsholm under Kronen kom
Og Herlof til Skov-Kloster flytte

(**) Tillige med Hillerødsholm eyede Herluf Trolle der i egnen en anden Herregaard ved Navn Græstegaaard i Græse-Sogn, som ogsaa blev affstaaet men Gaarden nedlagt.

Opbyggelse. Men skiønt Slottets første Bygning var baade stor og anseelig, efter de Tegninger man haver deraf, baade i Huusmans Samling af Danske Steder, og i Hr. General de THURA hans Vitruvio, saa noyedes Kong CHRISTIAN IV. dog ikke dermed. Han foretog sig noget langt prægtigere, og da det Anslag syntes alt for stort, saa at nogle Adelsmænd lode sig forlyde med, Kongens Ungdom hindrede ham fra at indsee den Umulighed som Tid og Forfarenhed ville vise, saa siger en almindelig Tradition, at Kongen omsider, da Slottet var næsten færdigt, lod sætte paa Portaler for den inderste Slotsgaard, de i Steen indhugne og forgyldte Figurer, som sees der i stor Mængde, og ikke vides, hvad man skulle kalde dem, andet end Aftryk af nogle smaa Fødder. Dette ville sige saa meget. Kongen var ikke saa ung, han havde jo, efter Ordsproget, trædet sine Børn-Skoe. Om den Relation er rigtig, staaer derhen. Nok af den store Konge CHRISTIAN IV, som paa Friderichsborgs Slot (eller efter nogles Meening paa Marken nær derved, hvor Fødsels-Smerten overfaldt hans Moder) var kommen til Verden, ville zire sit Føde-Sted med en Bygning, (304) som i Europa kunde kaldes rar, men i de Nordiske Kongeriger, gandske mageløs, indtil hans Tid (*)

(*) At Bygherren ikke haver haft Mangel paa kostbare Metaller, da han foretog den Bygning, sees noksom af det meget Sølv i støbt og drevet Arbeid til Kirkens og Gemakkernes Prydelse, samt det ægte Guld, som baade ind og udvortes, endogsaa paa Murene og Vindues Blyet, er brugt til Forgyldning, hvilket har givet Charles de l'Epine. Anledningen til at sig, in discriptisne diversorum regnorum, pag 175. Det Slot havde i hele Verden neppe sin Lige, og at aalt hvad andensteds var af Jern, var her giort af purt Sølv. Omniaqve in aliis ex ferro solita fieri, ex mero argento ibi facta esse. Her burde der Ord Omnia, efter Sandhed, omskiftets til multa. En god Deel Sølv bortkom vel ved de Svenskes Overfald, Anno 1659 særdeles nogle Sølv-Billeder af Kirken, saaa store som smaa Børn, ittem Sølv-Piber af Orgelverket ec. Dog fortiene de endnu nogen Roes, da de skaanede det meeste, naar de først vare paa den Vey.

I en almindelig Lands-Beskrivelse saasom denne, kand dette Slots Kostbarhed ikkuns korteligen berøres. Noget udførligere findes derom i en særdeles Beskrivelse, trykt Anno 1646, og forfattet af Jo. ADAN BERG, Slotsforvalter paa Stedet, følgeligen bedst i Stand til at inklade sig i alle

Merkværdigheder. Saa handles og herom af velbemeldte Herr DE THURA i Vitruvio Danico T. II. P. 4 seqv. Efter hans Øyemerk. Da jeg i Kongelig Tieneste haver haft Leilighed nok til at kiende Slottet, vil jeg stræbe at fremsætte det Begreb, som Forfarenhed selv haver givet mig.

Den yderste Forgaard. Den ferske Søe, som slottet ligger i, efter gamle Herregaards Måde, meere end efter Sundheds Regler, gjør at de samtlige Bygninger, paa trende Steder, adskilles eller skiæres fra hverandre, saa at der blive tvende Forgaarde, førend man kommer til Slottet selv. (305) Den yderste Forgaard omgives med en Ringmur, 5 a 6 Alne over Vandet, og paa Siderne haver den smaa Redinter med Skydehuller, efter Fæstnings-Maade. Inden for ere tvende Længder, tiende deels til Stalde og deels til Standbetienteres, Smiddes, Sadelsmageres og fleres Boelig. Ved enden ere tvende runde Taarne, ikke høye men brede og tækkede med Blye, ligesom Stalden ogsaa haver et Tag af samme Metal. Næst ved Porten paa den nordre Ende, seer man med Forundring en Liigsteen, og anderledes end paa Kirkegaarden, og deri udhugget Figuren af en Løbere, som i Kong CHRISTIAN V. Tiid her skal være bleven begravet, efter at han, med at løbe, i rungere end er par Timer, fra Kiøbenhavn, havde vundet det derpaa satte forvovne Veddemaal: dog tabte han det som var bedre, nemlig Livet, saa at han faldt død til Jorden, just paa det Sted, hvor han nu haver Tid, at hvile sine trætte Beene.

Anden Forgaard. Fra denne yderste Forgaard, kommer man, ved en krumagtig hvælved Broe, til den anen eller mellemste, hvis Indgang falder under et stort Tarn, med er høyt og meget kunstigt Spiir, Dette begyndte at blive saa brøstfældigt, at Høysalig Kong CHRISTIAN VI. Som Anno 1736 anvendte meget paa det gandske Slots Reparation, lod det nedtage. Tømmerværket fornye, og alting opsette ligesom tilforn. Inden for dette Taarn er en temmelig stor firekantet Plads, med tvende Længder paa Siderne, og derhos tvende smaa Taarne, tiende til Trapper. Paa den eene Side er deels Amt-Mandens Boelig, deels Vasker-Huset og hvad der til hører. Paa den anden Side, Slots-Forvalterens og Cavaillerernes Logementer, saa og i Enden det Kongelige Kiøken, hvorfra Maden bæres over den inderste Slots-Grav (306) paa en Broe, som haver Anseelse af et Gallerie, oven til med Tag bedekket. Men den rette Broe, som fører til Slottet, er en fast Bygning af Qvadresteens Buer, ligesom Slots-Graven paa alle Sider er beklædt med saadanne hugne Steene. Ved Enden af denne Broe, gaar man igiennem en Forbygning som er lav og med et plat Tag, saa den ikke betager Udsigten fra Slottet. Her er Muren besat med Qvadresteens Pillarer, imellem den 12 Niches, og i disse 12 Steenbilleder, sex paa hver Side, forestillende nogle Hedenske Divinitæter, som ikke ere værd at opregne, skjønt Arbeidet holdes for kunstigt, og er derhos stafferet med megen Forgyldning. Denne sidste er endnu langt rigere midt imellem paa Portalet over Indgangen, som en bas relief i Sandsteen, viser mange Prydelser, særdeles Rigets Vaaben med Kong CHRISTIAN IV, og hans Dronnings ANNÆ CATHARINÆ Navne.

Slottet selv. Naar man igiennem denne Port, træder ind i Slots-Gaarden selv, da maa endogsaa den som haver seer sig noget om i Verdens Riger og Herligheder, ved første Øyekast falde i Forundring, deels over Bygningens Høyde og Herlighed, deels over dens tifyede Forgyldninger, Billeder og deslige Prydelser, som jeg ikke forstaaer at gjøre fuldkommelig Regnskab for. Ved begge Siderne af den rette Corps de Logie, ere tvende lige høye Side-Længder, den eene til Værelser for de Kongelige Børn, den anden til Slots-Kirken, hvilken uden til distingveres med sit ziirlige Taarn, som er det højeste og der i et velkingende Klokke-Spil. Hover-Bygningen selv haver paa Udsiderne tvende Taarne med aabne

Gallerier eller Vægtergange, og ind til Slots-Gaarden endnu tvende noget mindre Taarne. Der imellem et Muren paa de tvende øverste Etager fri, men paa de 2 nederste, er den bedekket med (307) en dobbelt Arcade eller Buegang, den eene den anden, hver med 7 Aabninger saa at Lyset falder ind til de Kongelige Gemarks Vinduer, hvilket Verk er at ansee, efters Kienderes Dom, for et mæsterligt Kunst-Stykke i de Tidens Architectur. Hovet-Verket er af Sandsteen, men de mangfoldige Zirater derpaa af rød, hvid og sort Marmor, forestillende, deels i den saa kaldte gros relief, eller stor Forhøyelse, deels ogsaa i friestaende Billeder af naturlig Storhed, det samme Slags Divinitæter, som jeg tilforn meldte om, slette Betydning, men i Marmor og Kunst Arbeid meget prægtige, saa at den gandske Samling af disse Arcaders Indhold, giver et Syn, hvilket i sin Art knap nogen Steds finder lige (*). Over alle Dørerne i Slots-Gaarden, ere skønne Portaler, med særdeles over Kirke-Døren, som forestiller en musicalisk Concert med adskillige Instrumenter, og skal betegne Guds Lof og Priis.

(*) Kiælderne ere stærke af Muur og Hvælvinger, derhos dybe dog tørre, endskiønt det gandske Slot staaer midt i Søen, hvis Vand er klart og godt, men for at have et bedre Kilde-Vand fra Marken, indledes dette ved Blye-Render igiennem Søen, og springer i Kiælderne til daglig Brug.

Slots-Kirken. Dette leder mig til at tage Kirkens indvortes Skikkelse i Betragtning. Enten man seer paa rige Metaller, Malninger, Marmorsteen, Bildhugger-Arbeyd eller andet deslige, da meenes, at denne Fridrichsborgske beholder Fortrinet, blant alle de Slots-Kirker som nogensteds findes. Længden er 60 og Bredden 20 Alne. Kirke-Gulvet, belagt med Marmor-Fliser, er frie, undtagen at man setter nogle Bænke derhen, men de faste Kirke-Stoele findes under de dobbelte Arcader som udgiør Kirkens begge Sider. De ere f huggen Steen, og beprydede (308) med en Mængde Bildhugger-Arbeyd en bas relief, med stærk Forgyldning paa de høye Kanter, lige op til Hvelningen, hvilken ogsaa er af samme Steen-Arbeyd og Forgyldning. Hovet-Pillerne som bære det gandske Verk, have paa hver Side 34, mindre Marmor-Pillarer af jonisk Orden, med Hovet-Stykker af rød og hvid Alabast her og der forgyldte. Imellem Buerne, findes Billeder af Alebast, forestillende Apostlerne, undtagen Judas, Evangelisterne, de Christlige Dyder, de fem Sandser, de fire Verdens Hovet-Parter ec. Over Buerne ere sorte Marmor-Tavler, af hvilke enhver indeholder eet af den Hellige-Skrifts Hovet-Sprog, med forgyldte Bogstaver. Kort sagt, disse dobbelte Arcader eller aabne Buegange, have al den adskillige Prydelse, som Rummet ville tillade, og just dette regner man nu om stunder til den Gothiske Smag, at Øyet finder nogen bar Plet hvor det kunde hvile.

Alter-Bordet er af sort Marmor, men Tavlen derover, er et Kirke-Ornament som neppe nogensteds finder sin Lige. Den bestaaer af Ibenholt og masiv Sølv, i drevet og deels forgyldt Arbeyde, forestillende alle Deelee af Christi Levnets og Lidelses-Historie, ikke paa engang, da Pladerne paa de yderste Dørre indeholde alene Nadverens Indstiftelse, men efterhaanden, som man oplukke baade oven og neden de adskillige Dørre, hvis yderste saavel som inderste Sider ere beklædte med Sølv-Plader i drevet eller udslukt Arbeyd, og der inden for mange smaa Skuffer af samme Slags, saa at man ret har villet vise sin Liberalitæt med at pryde denne Tempel, uden tvivl i en meget god og Christelig Hensigt til Guds Ære. Alt dette krones med en høy Frontespice i visse Afdelinger, forestillende Christi Opstandelse, adskillige Aabenbarelse og Himmelfart, samt nogle Christelige Dyder, af samme kostbare Metal og kunstige Arbeyd. (309)

Prædike-Stolen haver ligeledes intet andet end Ibenholt og masiv Sølv. Med det sidste ere alle den Lister beklædte, saa og dens smaa Pillarer imellem Nicherne, og i disse sidste sees baade Christi og de fire Evangelisters Billeder i Barns Storhed, af purt Sølv. Lige over for er Kongens Stoel, af Ibenholt og Muskat-Træe, konstelig indlagt. Dog bruges den nu omstunder ikke af Herskabet, da det ved en mageligere Gang, kand komme fra side Gemakker, ind paa det øverste Gallerie, som bæres af forbemelte prægtige Arcade, og med ligesaadan en er dekket oven til. Her sees Veggene imellem Vinduerne skiulte med saadanne Malerier, som i Kunst ligne Kostbarheden af det øvrige. De forestille Mariæ Bebudelse, Christi Fødsel, hans Tilbedelse af de viis fra Østerland og hans Korsfæstelse, alt sammen i naturlig Storhed, saa at det neden i Kirken fuldkommeligen kand sees.

Lige over for paa Galleriets anden Side, sees adskillige Historiske Malninger af det gamle Testamente, saasom Melchizedek der velsigner Abraham, Isaaks Ofring, Slangens Ophøyelse i Ørken, Jonas der prædiker for Niniviterne og nogle fleere. Tvende Italiænske Mestr navnlig SALV. ROSA og CIRO FERRO, ere de hvis Arbeyd her meest roses af Kiendere.

Ridder-Capel. Ved Enden af disse øverste Gallerier, eller lige over Choret, er det Kongelige Ridder-Capel, indrettet af Kong CHRISTIAN. V. til Ridderne af Elephanten- og Dannebrog-Orden, deres Installation, naar samme er skeet i offentlig Forsamling. Der saavelsom længere ned paa Væggen ved Vinduerne, sees alle Riddernes malede Vaabner og Symbola ophængte, samt den Kongelige Throne under sin Baldaquin af rød Fløyel med Guld-Tresser, ligesom ogsaa Veggene dermed ere betrokne. I den anden Ende, nærmest mod Slottet, er et lidet men (310) saare kostbart Kirke-Gemak, hvor Kong CHRISTIAN IV. undertiden pleyede at annamme den Hellige Nadvere. Der sees en Samling af de allerrareste Malninger paa Kaabertafler, samt et Marmor-Bord af indlagt Florentiner-Arbeyd, Gulvet af graa og brun Marmor, Loftet af Ibenholt, Muskat-Træe og Elpenbeen meget kunsteligen indlagt, i adskillige Afdelinger. Vinduerne ere af Speylglas og et hvert af dem indfattet ved en Ramme af den rare Kunst, som nu holdes for at være tabt, nemlig at indbrænde i Glasset Historier med adskillige Farver. Paa én af Vindue-Ruderne staae disse Ord skrevne med en Diamant i Glasset: Eile und errette deine Seele, hvilke meenes at være af Høysalig Kong CHRISTIAN VI. Egen Haand, ikke længe før han døde.

Med Ord kand denne Kirkes Kostbarhed ikke vel forestilles, man maa see den selv, for at skiønne derpaa. Hvad jeg endnu erindrer, er at, siden Souverainiten, skeer her den Kongelige Salvelse, da vor Frue-Kirke i Kiøbenhavn tilforn blev bæret med saadan Solennitæt.

Ridder-Sal. Lige over Kirken og ligesaa breed, men noget længere end den, er Ridder-Salen som følgeligen kunde rumme et opstillet Regiment Soldater. Over den Hovet-Indgang fra Taarnet, er en Balcon for Musicanterne, af Ibenholt og andet rart Træe, i kunstig indlagt Arbeyd, ligesom den store Camin i Salens øverste Ende, er af den skiønneste sorte Marmor med alle de Zirater af Bildhugger-Arbeyd, som der kunde anbringes. Derpaa stod Phoebi og Lunæ Billeder i masiv Sølv, men bleve tillige med meere deslige borttagne af de Svenske. Væggene ere behængte med de skiønneste Silke-Tapeter, til hvilke Udkastet siges at være giort af Carl von Mander, som har sat sit eget Billede derpaa to gange, samt Aarstallet 1620. De forestille den store Kong CHRISTIAN (311) IV. Kroning, Indtog, Søe og Land-Batailler, Fæstningers Erobringer og deslige. Men allerforunderligst er det Loft, dom

dekker denne Sal, bestaaende af Kunst-Snedker- og Bildhugger-Arbeyd, afdeelt i mange fordybende Rum, og forestillende saa mange Kunster, dyder, Divinitæter, Aarsens-Tider ec. Blandede med Latinske Symbolis Sentenzer og gode Erindringer, at det Loft alene kand angives som en Prøve paa Slottets Fortrin i Kunst og Kostbarhed, da 26. Mæstre, alene herpaa, siges at have arbejdet i syn Aar. Endnu sees et meget melodieus og velklingende Positiv, af Ebenholt, Boxbom og Elphenbeen. Det holder 29. Stemmer og den Menniskelige Syngstemme som her imiteres, er noget af det allerbehageligste som Øret kand høre, ligesom Salen er fuld af det, der kand sette Øyet i Forundring.

Andre Gemakker.

Andre Gemakker. De mange Gemakker som undertiden, dog nu sielden, beboes af Deres Majestæter Kongen og Dronningen, samt de Kongelige Printzer og Princesser, beskrives her ikke i Stykke viis, men i det Sted erindres, at da deres Indretning, Meubler og Prydelse paa Dørre, Lofte og andet, vare tilforn efter den antique Smag, meget kunstige, men ikke til daglig Brug saadanne, som denne Tids Levemaade udkræver, saa lod Høysalig Kong CHRISTIAN VI. Ved nogle Aars Arbeid, heri giøre en stor Forandring, til bedre Communication og mere Magelighed, efter den moderne Art, som ey tør beskrives, da enhver forestiller sig, at paa Malninger, Tapeter, Speilglas, Statur-Arbeid og deslige, intet er spart. Blandt en Mængde af rare Malninger, admireres allemeest tvende Stukker ved Monfr. Coffe forestillende Reinaldo og Armide deres Historie. (312)

Paa den Side mod Haven, som ved Vand adskilles fra Slottet, ligger lige ud for, en liden Redoute beklædt med Qvadersteen, og atter lige ud for den, et konstigt Vandspring, hvis Bassin er Søen selv. Der i svømmer en Hiort af Blye, omringet med en Deel Jagt-Hunde og af Hiortens Hals kastes en høj Vandstraale ved Rør, som skiules under Vandet. **Badstue.** Lidt længere hen ad, paa Siden af den store Alle, som vender mod Fredensborg, ligger den saa kaldte Badstue, en liden, men net Bygning. I dens nederste Deel er Badstuen selv, efter gammeldags Brug. Der findes Vegge, Loft, Gulv og alting overdraget med fiin Engelsk Tin, og ved siden et lidet Kiøken, med adskillig tilhørende Redskab, samt i Skabene Porcellaine og allehaande Steen-Tøy. Væggene have Malninger som forestille adskillig Kiøken-Provision, af slagtet Qvæg, Dyr, Fugle, Fiske og grønne Urter. Oven paa er en Salon med smukke Malninger.

Slots-Have. Slots-Haven som ligger paa den høyre Haand af bemeldte Allee, er giort langt større end tilforn, derved at Kong FRIDERICH IV. lod nedbryde en der staaende overflødig Bygning kaldet Spare-Penge, hvis mange Qvadersteene bleve anvendte paa Fredensborgs Opbyggelse (*)

(*) Dette Spare-Penge var egentlig en Heste-Stald, i alle sine tre Etager, bestemt til det Brug, følgerigen overflødig paa det Sted. Navnet grundede sig derpaa, at da mange meenede, Kong CHRISTIAN IV. kunde aldrig finde Raad og Middel nok til at fuldføre dette af ham saa kaastelig anlagte Slot, ville han omsider vise det som var tvært imod, nemlig at han endogsaa havde beholdt noget til overs.

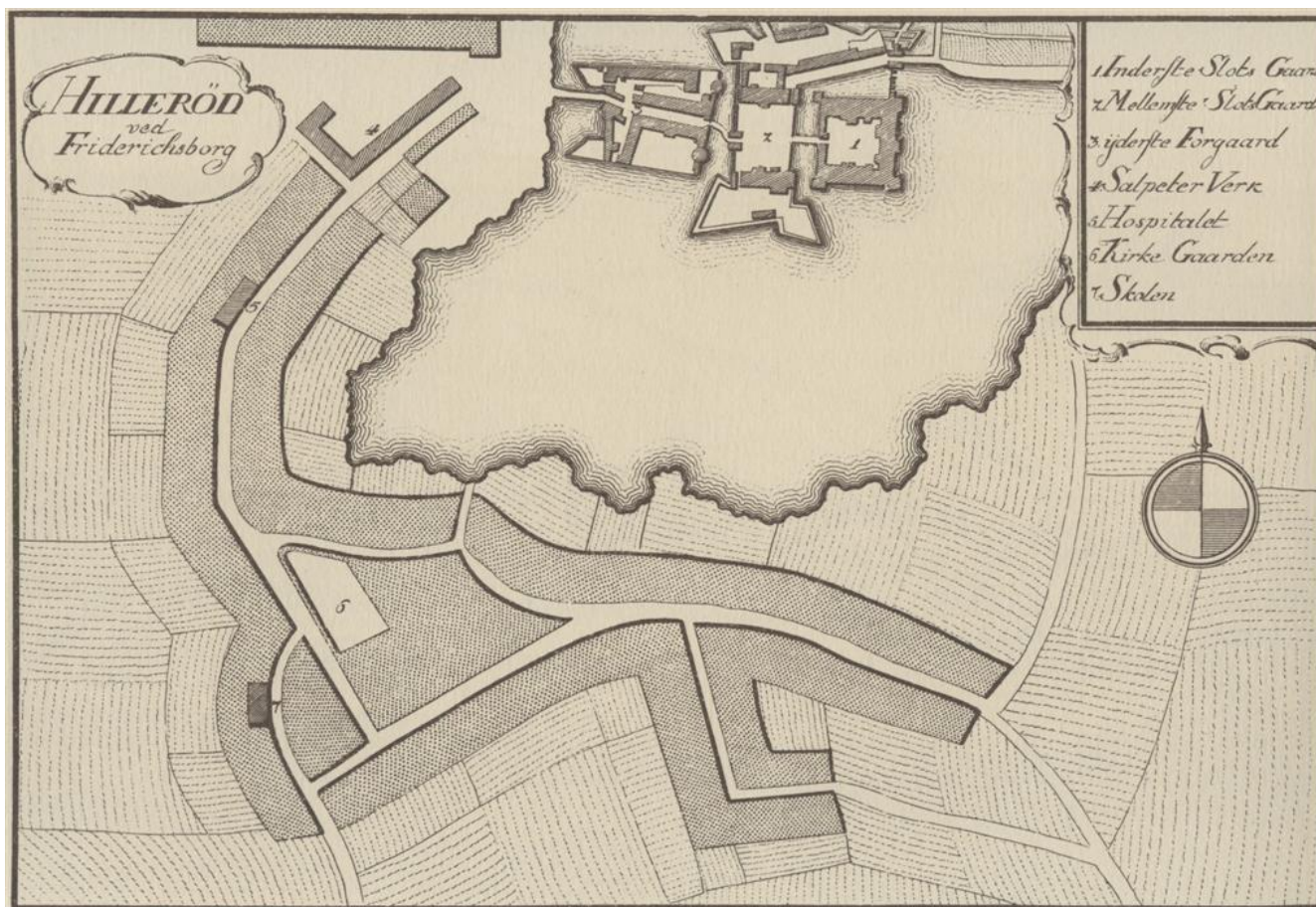
Denne Have blev da udvidet og forlænget samt anlagt efter (313) nuværende Maade, med mange Terrasser, Parterrer, Buegange og Cascader eller Vandfald.

Ciniske Huus. Øverst i Haven paa den høyeste Terrasse mod Marken, er det saa kaldte Chinesiske Huus, da det udvortes nogenlunde skal forestille Chinesernes Bygge-Maade, og særdeles indvortes

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

haver meget efter samme Nations Smag. Det er et Sommer-Huus til Forandring, dog saa rummeligt, at Herskaberne undertiden have sovet det i nogle Nætter. Det blev opbyggt Anno 1745 og tilhører nu Hendes Majestæt Enke-Dronningen SOPHIAA MAGDALENA (*)

(*) En fierding Miil Østen til Norden fra Fridrichsborg, var fordem ogsaa et Kongeligt Sommer-Huus til Forlystelse i Skoven. Anno 1659 blev det ødelagt af de Svenske, hvilket skal have været Frydensborg.

Strax uden for Slottet Fridrichsborg og ved Siderne af Søen som det omgives med, ligger en liden Kiøbstæd, som i daglig Tale kaldes med Slottets Navn, da den dog egentligen hedder Hillerød, og var kuns en Bonde-Bye, indtil for 200 ar siden, da Herregaard Hillerødsholm blev omskiftet til et Slot og Landsbyen ligeledes til en Kiøbstæd. Dens Lægde er behagelig, men Næringen ikke stor, siden Hoffet her sielden opholder sig, hvis Betiente saavelsom Reisende, ellers have bragt den i Opkomst.

Borgerskabet bestaaer ellers af Haandværks-Folk, nogle faa Kiøbmænd, Vogn-Mænd og Kroere. For syv Aars Tid, er her ved S sammenskud af nogle Private, anlagt et stort kostbart Salpeter-Værk. Hidintil haver Producten ikke (314) svaret til Omkostningerne formedelst de vidtløftige Bygninger, som have udkrævet en Snees tusende Rixdaler. Efterdi Byens Indvaanere besøge Slots-Kirken, have de ingen egen Sogne-Kirke, men alleene en Kirke-Gaard, med et lidet Træ-Taarn og Material-Huus. Dog beretter HENR. GERNER i sin metriske Beskrivelse om Fridrichsborg, noget som eller var gaet af

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

Hukommelsen, nemlig at Hillerød Bye paa 2 Aars Tiid, havde sin egen Kirke, hvilken af Bindings Verk saa løseligen og maaskee ikkuns indtil videre, var opsat, hvorfor den af en Stormvind blev omblæst paa St. Karens Nat, Aar 1627.

Hillrød 1753 ind sat af fortæller.

Siden haver man vel tænkt paa en bedre Kirke-Bygning, men der er, saasom overflødig, bleven tilbage. Samme Autor melder og om et Capel, som fordem skal have staaet i Præste-Vangen, item en Bye ved Navn Ølskiøbing, ey langt der fra. Den Latinske Skole, stiftet Anno 1631 af Kong CHRISTIAN IV. er en anseelig Bygning og forsynet med gode Indkomster for Lærerne, saavelsom Disciplerne, særdeles siden Kong CHRISTIAN V. Aar 1693 gjorde den Anordning, at enhver nye Ridder af Elephanten, giver et Gratiale til Skolen (*)

(*) Allerede Aar 1568 stiftede Kong FRIDERICH II. Her en frie Skole for 30 Disciple, men da man fornåm, at Omgang med Hof-Betienterne gjorde Stedet mindre beqvem til Studeringer, blev denne første Skole forflyttet til Søer-Closter. J. L. WOLF ENCOM. Dan. p.534.

Et Fattig Huus for 12 Lemmer haver Byen længe siden haft, lige over for Kirke-Gaarden, men anno 1726 stiftede Høysalig Kong FRIDERICH IV med sin Dronning ANNA SOPHIA, et større og Hospital, hvis egentlige bestemmelse, efter Fundazen, skulle være, at modtage og, om mueligt, (315) at curere saadanne spectaculeuse Mennsker, som i Ansigtet eller paa Lemmerne, Have den Slags Meen,

der kunde være en Væmmelse for andre, naar de løbe omkring at nærre sig med Betlerie, til hvilken Ende Hospitalet haver sin egen Chirurgum, og giver Lemmerne en sømmelig Underholdning. I dette Hospital er en liden Kirke, som betienes af Byens Capellan. Hillerød haver adskillige Gange lidet Skadet af Ildebrand, særdeles i Aaret 1733, da den største og bedste Deel blev lagt i Aske, dog haver dens Bygning reiset sig deraf og er nu bedre en tilforn. Stedets Øvrighed er en Kongelig Byefoget. Market holdes her den 27 Junii og 22 October. Samt Heste- og Qvæg-Market næste Torsdag efter Paaske.

Ebelholt Kloster. Om de af Kong FRIDERIC II. Anlagte Kongelige Stuterier ved Fridrichsborg, er andensteds giort Erindring. For Reformationens Tiid laae ikke langt herfra, Ebelholt Kloster, i hvis Abbeders Tal var den for særdeles Fromhed og Lærdom berømte S. WILHELMUS PARISENSIS, en Canoniceret Helgen. Hanns Epistler som indeholde blant andet, nogle Ting til Oplysning i Landets Historie, ere in Manuscr. Til overs og fortiente at trykkes. Paa Latin kaldtes dette Kloster S. Thomæ ad Paraclerum, om hvilket forekommer noget meere, i *Annal. Ecel. Dan.* paa adskillige Steder. Hvor Ebelholt Kloster, samt efter HVITFELDS Ord, en liden Kiøbsted af samme Navn, haver staaet, sees endnu en Ligsteen med Opskrift: Hic Sepultus est nobiliis Vir ARKI ANDEÆ MILES, cum dilecta uxore ANNA DOROTHEA, qvi obiire Dronningholm, orate Deum pro illis. Derhos de Vilders Vaben med Aarstal 1520. (316).

Slangerup. En Miil herfra mod Sydvest, ligger en anden liden Kiøbsted, ved Navn Slangerup, hvis Navn hr. ARNKIEL og nogle andre ville udlede af en Slanges Dyrkelse, som fordem der skulle have været brugelig, men det fortiener ikke noget Biefald. Andre meene, maskee ligesaa urigtig, at Slangerup haver sit Navn af den næstløbende Aae, som gaaer i mange Bugter paa Slanges Maade. Efter Anviisning af dette lidet løbende Vand, siger den gamle Tradition, at en Arm af Isefiorden fordem skal have strekket sig op til Slangerup, ved et Sted i Græsse-Sogn, som kaldes Enkebek, gaende forbi Hørup-Bye og Have-Mølle, hvilket man lader staae ved sit Værd. Vist nok er det, at Slangerup fordem haver været i langt bedre Nærings-Stand. I et Manuscr. Af forrige Sogne-Præstes Hr. G. ZWERGS Haand, hans Steds Antiquitæter angaaende, findes, at Kong ERICH MENDEVED Anno 1302. Dom. I. post Epiphan. Haver givet Slangerup et Privilegium paa samme Borgelige Frihed som Roeskilde Bye, hvilken da var den største i Landet. Længe før denne Tid, nemlig Anno 1102 vidner HVITFELD at Kong ERICH EJEGOD havde givet Byen nogle Friheder, fordi den var hans Fødebye, hvor han ogsaa stiftede St. Nicolaj Kloster just der, som hans Moder bragte Ham til Verden (*).

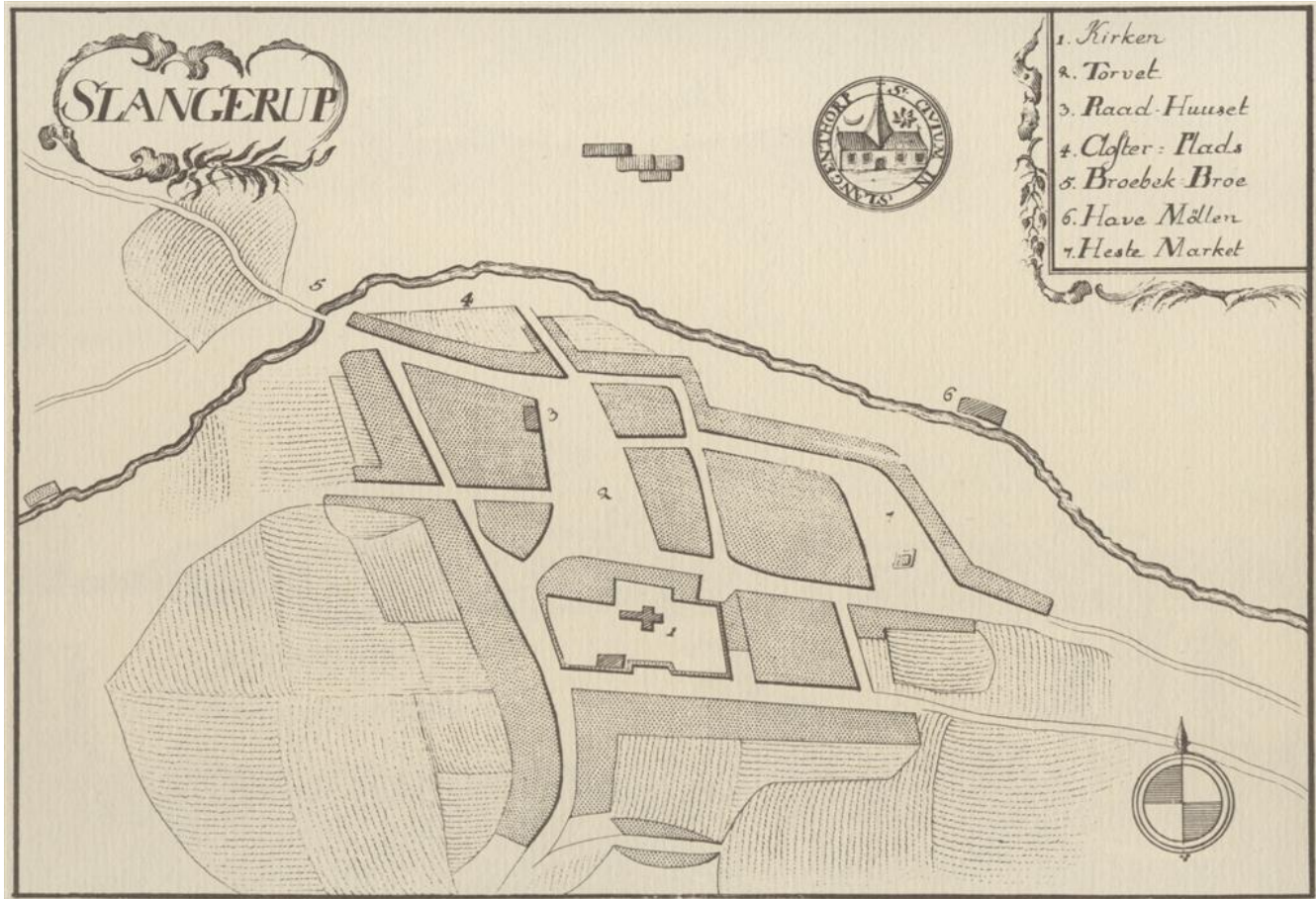
(*) Den af sin aanderige Poesie særdeles navnkundige Odenseiske Biskop Doct. THOMAS KINGO er født i Slangerup Anno 1634.

Dette Kloster berigede han ogsaa efter de Tidens Overtroe, med en Skat af Reliquier, særdeles et Stykke af det Hellige Kors og af St. Nocolaj Beene, som den Græske Kayser ALEXIUS HAVDE FORÆRET HAM, OG HAN HIEMSENDTE FRA Constantinopel, paa sin Reyse til den hellige (317) Grav, fra hvilken han ikke kom tilbage, men døde paa Cypem. Klosters Navn er endnu tilovers i en liden Gade, kaldet Kloster Strædet (*).

(*) Om dette Kloster som havde baade Monke og Nonner, see et Brev anført i *Annal. Ecel. Dan. T. I.* pag. 783. indeholdende et Testamente med Abbed Jacob Tordensens Navn udi. Anno 1559 blev

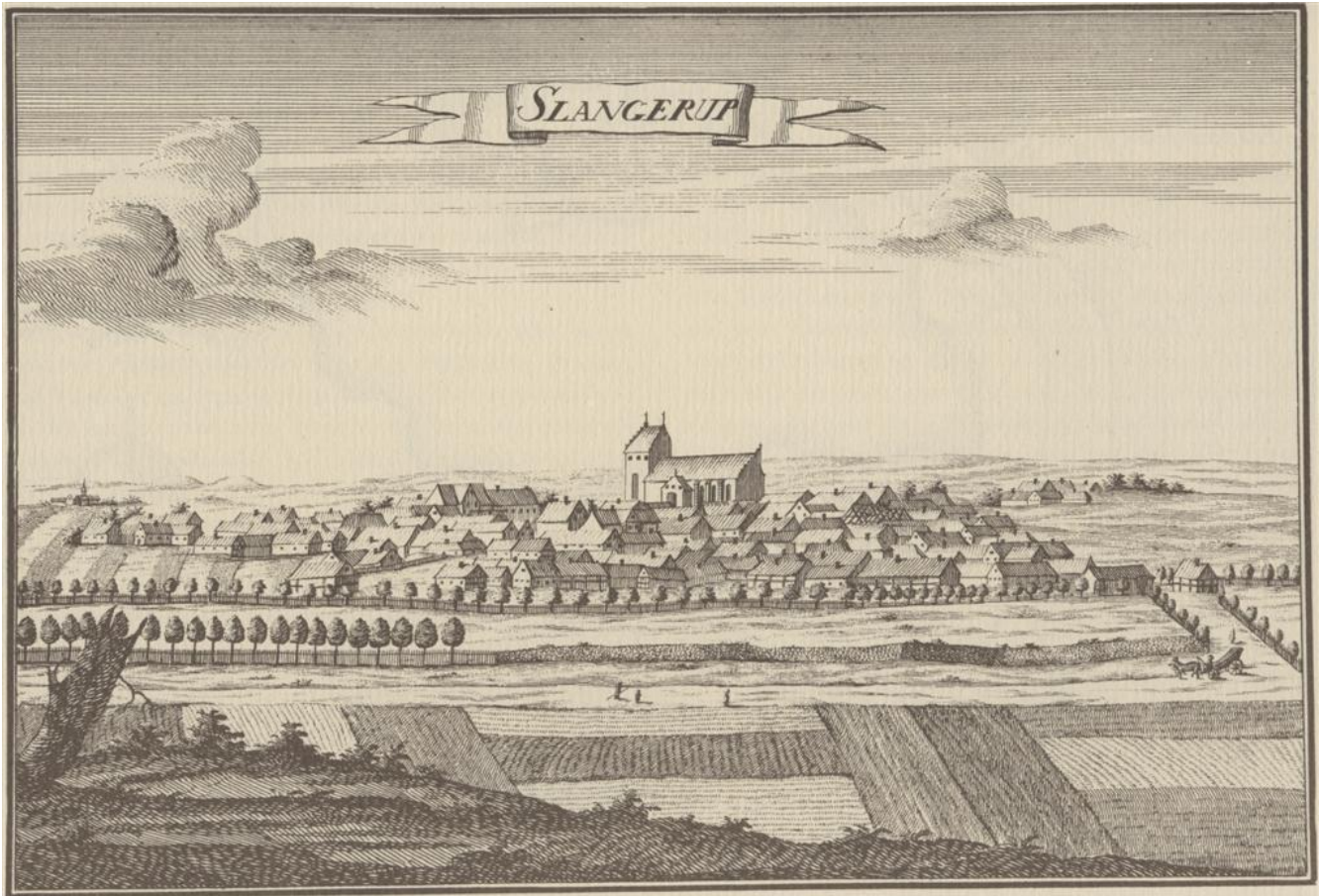
Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

Klostret af Kongen givet Byens Indvaanere, og et andet Kong FRIDERICH II. Brev af 1562 giver Byen baade Klosterets Kirke-Gaard, saa og det store Steen-Huus, til et Raadhuus, item et Dito af 1573, at Birke-Tinget skulle flyttes fra Fridrichsborg til Slingerup. Dito 1581 om Byens Skatte Frihed i 10 Aar, med Vilkaar at forbedre Huus-Bygningen, at tække med Tegl og ikke med straa, samt at forskaffe Herberg for Hof-Staten og 500 Heste.

Sogne-Kirken som kaldes St. Michælis, blev i Kong FRIDERICH II. sidste Aar 1588 gandske anseelig og ved opbyggt paa nye af den samme Mæster, som byggede Fridrichsborgs Slot, og kaldtes Jörgen Friborg, efter det Epitaphium som der findes over ham. Formedelst ovenbemeldte Reliquier, havde Byen i gamle Dage en andægtig Søgning, særdeles paa de 4 Aarlige Markets-Dage, som endnu holdes næst efter Christi Himmelfart, Botulphi, St. Kiolds og St. Galli Dag. Uden for Slingerup, imellem Jordhøy og Qvinderup, findes en Høy kaldet Blod-Høy, af et blodigt Feldslag, som efter SAXO GRAM. Beretning Lib.XIV blev der holdet imellem Kong SVEND GRAATHE og hans Rival KNUD, hvilken maatte flye til Jylland.

Slingerups beste Næring er nu omstunder Avling, siden Fridrichsborg paa den eene, og Fridrichs-Sund paa den anden side, ere opkomne og have betaget den det meeste af Handel og Haandværker. Anno 1724. Dom Lætare brændte der 57 Huse og Garde. Tilforn (318) var her en Latinsk Skole, hvis Indkomster nu anvendes til Salarium for en Conrector i Helsingør.

Frode-Høy. Paa den halve Vey imellem Slangstrup og Roeskilde, ved Være-Broe, som fordem var kostbar bygt, af hugne Steen, sees et lidet Bierg kaldet Frode-Høy, hvor i den store Kong FRODE, som skal have levet i Christi Tider, er begravet under et saadant Epitaphium, som siges at have bragt sin Autor HIARNE, Successionen og de Kongelige Krone tilveye, skjønt Indholden, efter SAXONIS Latinske Oversættelse, var maadelig. Nu findes intet Spoer af nogen Rune-Skrift paa Steenene, som jeg selv haver betragtet: men vel sees mange Steene at være omveltede og Kongens Grav opgravet og randsaget, længe siden.

Fridrichs-Sund. En Miil fra Slangstrup mod Vesten, ved Isefiorden, er i de sildigere Tider, opkommen en liden nye Kiøbstæd, navnlig Fridrichs-Sund, om hvilken jeg nyeligen sagde, at den deeler Næringen med Slangstrup. Ja, al den Næring som beroer paa Søefart og Udenlandsk Handel, haver trækket sig herhen, siden Fridrichs-Sund, fik Tolsteds og Kiøbsteds Frihed, tillige med Navnet af Kong FRIDERICH III, da den tilforn var ikkun en Lade-Plads for Slangstrup, med hvilken den endnu gjør eet Borgerskab, og sorterer under samme Jurisdiction, nemlig Byfogedens i bemeldte Slangstrup. Den første Anledning til Fridrichsunds Opkomst, gave Borgerne i Slangstrup, Anno 1578 ved at udbede sig

af Kong FRIDERICH II Frihed ti at giøre Oplag med deres Vahre, paa Bakken ved Udesundbye, som det hedder i Kongens Bevilning, af samme Aars 14 May, paa Cronborg dateret. Siden opvakte denne nærsomme Daatter, sin Moders Misundelse, som sluttes deraf, at Slingerups Borgere, 1665 søgte og fik Kong (319) FRIDERICH III. Benaadning, paa en Skilling af alle Kiøbmands Vahre Værdie, som ind eller udskibes i Fridrichs-Sund, hvilket Navn uden Tvivl, den Gang af høystbemeldte Konge er tillagt denne nye Bye. Imidlertid er samme ikkun liden og ey Folkerigere end mangan Landsbye, men Husene nye, og temmelig vel bygte. Den beste Handel faldet paa Norge, hvor Kornvahre henføres, og Træelast, Tiære eller andet tages tilbage, samt føres paa mindre Fartøyer, længere op i Isefiordens Vande, hvilke oven for Fridrichs-Sund, ere flakkere for store Skibe.

Kort fra Fridrichs-Sund, er den sædvanlige Overfart til Jægers-Priis, ved en stor Færge, som endeel forspendte Vogne tillige kunde kiøre ind i, og ved Reeb trekkes fra det eene Land til det andet. Dog vilde Overførelsen paa den Maade falde alt for lang, dersom ikke fra begge Sider vare udbygte lange Broer eller Dæmninger af store Steene, indtil midtsrøms, hvor Færgen gaaer over det dybere Vand. Denne Færge forkorter Bønderne fra hiin Side, deres Vey til Kiøbenhavn, da den ellers blev meget længere. Anno 1747 er denne Broe forlænget og forbedret saa at Færgens Gang nu er kortere.

Jægers-Priss. Om bemeldte Jægerspriss-Gods eller District er ikkuns lidet at berette, hvorfor jeg vil føye det hertil, under samme Capitel. Det er en Peninsul eller smal og langagtig Strimmel, so strekker sig i Sønder og Nord, midt i Isefiorden. Denne deeler sig inden for Rørviigs-Tolsted, i tvende Arme, af hvilke den østlige kaldes Roeskilde-Fiord, men de vestlige Holbeks-Fiord. Midt imellem begge ligger Jægers-Priis, en ældgammel Kongelig Forlehning, fordum kaldet Abrahamstrup. Det haver ikkun de tvende Kirke-Sogne Draabye og Giærløv, samt af Kundbye Sogn, én Landsbye kaldet Lynderup.

District. Udi Isefiorden derhos (320), en liden Øe kaldet Oxeholmen, som bruges alene til Græsning, saa og længere mod Norden, en anden mindre, uden Navn. **Skov.** Districtets største Deel er bevoxet med Bøge- og Eege.Skov, at hvilken dog i de sidste Aaringer en god Deel er fældet, da Træerne vare saa gamle at de af ælde maatte udgaae, og de unges fremvext derved hindredes. Andensteds er Jorden frugtbar, og Folkene temmelig nærsomme. Blant alle Siælandske Bønder vare disse de første, som bleve frigivne for Vornede-Rettigheden, og paa Forsøg satte til Mønster for de andre. See den Kongelige Forordning af 15 Aug. 1700. **Jord-Art.** Da her baade falder Kalk-Steen og got Leer, saa brændes Tegl og Kalk. Nyeligen have ogsaa nogle været betænkte paa at anlegge et Vitriol-Værk, eftersom Grunden paa adskillige Steder, kiendelig indeholder megen Vitriolum martis Jern Vitriol, hvilken jeg selv har seet rigeligen at florere, efter faa Dages Forløb, naar den henlægges for Vinduet, men hidindtil ikke begyndt dermed.

Fiskerie. Strand-Fiskerie falder her temmelig got, paa Landets begge Sider, med Sild, Aal, Torsk og Flynder. Desforuden fanges Marsvin og Sælhunde, som begge giver got Traan.

Stutterie. Det Kongelige Stutterie her paa Stedet, holdes for eet af den beste. Vinter og Sommer gaar Affødningen under aben Himmel i Skovene, og bliver deraf baade stærkere oh muntre end ellers under tag. I Skoven paa Landets Vester Sode, ere nogle Bakker kaldet Nisse-Bakkerne, at den Høyde, at man derfra kand oversee Odsherret og Holbek, ligesom man fra en anden Høyde mod Norden, kaldet Gudbierget, overseer Fridrichsborgs og den største Deel af Cronborgs-Amt.

Slottet Jægerspriis. Angaaende det Kongelige Slot Jægerspriis, da var dets gamle Navn Abrahamstrup, under hvilket det adskillige Gange forekommer hos A. HVITFELD, saavelsom i nogle utrykte Documenter. Dronning INGEBORG Kong ERICH MENDEVEDS Gemahl og flere følgende Dronninger, have eyet det som deres Livgedinge, og det var derfra, som HVITFELD siger, at denne Dronning kørte, nemlig paa en aaben Vogn, da hun havde den Hierte-Sorg, at tabe af Skiødet, sin 16 Uger gamle Søn en eeneste Prinds og Arving til Cronen, som ved den ulykkelige Hændelse, kom i Kong CHRISTOPH II. Vold og megen Elendighed. (*)

(*) Endskiønt Abrahamstrup i ældre Tider haver tilhørt Cronen, sees dog ogsaa at det siden er kommet i private Folkes Eye, thi Aar 1382 blev det af Dronning Margrete skiødet til Henrich Wardenberg, saa findes og i nogle Breves Underskrift, Per Jensen til Abrahamstrup 1428, Torben Bille 1459, Iep Jensen Væbner 1465 og 68, Uden Tvivl haver det 1471 været Dronning Dorothea Lifgedinge, men derefter er det igien 1523 pansat til Ole Nielsen. 1533 døde Henrich Giøe til Abrahamstrup, endogsaa Aar 1675 skrives Ober-Jægermæster Vincentz Hahn og Fru Ide Hedevig Rumohr til Abrahamstrup.

I vore Tider var det Deres Kongelige Høyheder, Printz CARL og Printzesse SOPHIA HEDEVIG, fra Anno 11721 tilhørende ligesom, siden den Tiid, Høysalig Dronning LOVISE og vores nu værende Allernaadigste Dronning JULIANA Maria. Navnets Omskiftelse til Jægers-Priss, meenes at være

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

skeet af Kong CHRISTIAN V. (321) som var en særdeles Elsker af Jagten, og for dens Skyld, ofte opholdt sig her, hvor Viltet findes i Overflødhed og, formedelst det smalle Land, imellem tvende Hav-Bredder, lettest kand forceres.

Hovet-Gaard. Jægers-Priis aver efter Matricul, Hovet-Gaards Taxt 117 Tønder 7 Skiepper, Skov-Skyld 157 Tønder 3 Skiepper 1 Fierding 1 Album. Slottes gamle Bygninger er af Høybemeldte Printz CARL, saavelsom af Kong CHRISTIAN VI. Noget forbedret, men allermeest af Deres Majestæt vores nu regerende Allernaadigste Konge FRIDERICH V. SOM I SIN Høysalig Herr Faders Tiid, i nogle Aar havde her sin Sommer-Bolig og lod ikke allene de tvende zirlige smaa Taarne med Spirene opføre, da det tredje lidet høyere allerede var der, men ogsaa giøre adskillig anden Indretning, til meere Beqvemmelighed, efter som Bygningen er ikkun liden, men Egnen behagelig. Som n Elsker af Skov-Vext, haver Deres Kongelig Majestæt ogsaa her, saavelsom ved Fredensborg, under eget høye Opsyn, anlagt adskillige Plante-Skoler, og seet dem befordrede til god Fremvext. Et høystpriseligt Oeconomisk Exempel, om hvilket Efterkommere ikke bør være uvidende- Slottet haver en vel indrettet Have, og bag ved samme en Phaasan-Gaaard, til Brug saavelsom til Forlystelse. **Et Hedensk Begravelse Sted.** Om det fra Hedenske Tider overblevne, med store Steen hvælvede Begravelser, som Anno 1744 blev aabnet i en Høy, ikke langt fra Slottet, haver jeg in Actis Soe. Reg. Hafn. Givet nogen videre Efterretning, og vil her ikkun anføre det Epitaphium som Deres Kongelige Majestæt der haver ladet sette til Erindring, paa en Stytte af poleret Steen.

Quod quatuor mortalium assibus servandis, ante octo minimum secula, seprulcrum condidit, & immensæ molis lapiduss obtexit (323) majorum, utut paganorum hominum, ilud 1744 mense Julio, non nisi pia manu, reclusit & memoriali isthoc Saxo insigniri jussit Princeps Augustissimus FRIDERICUS, AVITI Imperii, avitæque virtutis ex, asse Hæres, suorum spes, decus, deliciæ.

Kirke-Sogne og Byer. Foruden dette egentligen saa kaldte Jægerspriss-Gods, henregnes i Landmaalningens Extract og andre Beskrivelser, til samme District, saasom et særdeles Amt, det gandske Horns Herret, hvilket som et smalt Horn, udstrekker sig i Vandet, og uden Tvivl forud haver henhørt, ligesom Resten, til det gamle Abrahamstrups Lehn. Efter denne Inddeeling, som jeg, for Tydeligheds Skyld, vil beholde, findes i dette District eller Amt, følgende 10 Kirke-Sogne og Byer, under Navn af Horns Herret:

1. Fersløv. Vendsløv, Røgerup, Veilebye.
2. Vellerup. Vellerup-Gaard.
3. Skibbye. Manderup, Bunderup-Gaard.
4. Skulleløv. Onsved-Mølle (*)

(*) Paa Skulleløv-Mark er St. Olai Kilde, som flittig besøges paa St. Hans-Dag, og giver dette saavelsom Selsøe-Sogns Fattige, nogen Almisse.

5. Selsøe. Sønderbye, Nordbye, Østbye, Selsøegaard, Eskildsøe-Gaard, Torpe-Gaard. (**)

(**) Af en Opskrift paa Klokken i Selsøe Kirkes Taarn, sees at dens Navn haver været Hellig Kors Kirke.

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

6. Kundbye. Overbjerg, Ladegaard (***) (324)

(***) Af nogle nedlagte Bønder-Gaarde haver General-Lieutnant Arntorf gjort Overbjerg til en Herre-Gaard, som nu tilhører Svanholms Eyere.

7. Kragstrup. Ordrup, Dalbye, Svanholm-Gaard.

8. Gierløv. Torsløv, Landersløv, Liungerup. Skolerne i dette og næst følgende Sogn, ere stiftede af Printz CARL og Printzesse SOPHIA HEDEVIG 1725.

9. Draabye. Jægerpriis-Slot, Nederdraabye, Skovhuse.

10. Ourøe, Nedbye, Byebierg, Gamløse. (*)

(*) Ourøe, som af nogle kaldes paa Latine Aurora, er e god liden Øe i Isefiorden, omtrent én Miil i omkreds: Jorden er frugtbar og Luften sund saa at Beboerne gjerne blive gamle. I Krigens Tiid 1659 siges de at have beviist sig mandige og nedlagt endeel Svenske. Rotter findes ikke derpaa Landet. Paa en Høy, kaldet Steensbjerg, nær ved Kirken, findes Tegn til gamle Mure, hvilke efter nogles Meening, skulle være Levninger af et Lyst-Slot, Dronning MARGRETHE tilhørende.

I Vellerup findes et got lidet Hospital, stiftet Anno 1713 af Geheime-Raad OTTO KRABBE og forbedret af Geheime-Raad IVER ROSENKRANDS. Deri underholdes 8 Lemmer.

Herre-Gaarde. Af Herre-Gaarde agtes særdeles Selsøe, som Anno 1576 af først bygt af JACOB ULFELD, side eyet af ERNST NORMAAND, JOCHUM PENTZ, NIELS ROSENKRANDS OG Frue BERTE SKEEL, men 1721 af Geheime-Raad LUDEV. VON PLESSSEN, som gjorde af dette ypperlige Herre-Sæde, tillige med Lindhol, et Stamhuus for sin Familie, og lod den grundmurede Bygning samt hvelvede Broe, sette i god Stand.

Eskildsøe. Lige ud for Roskilde-Fiord, ligger Eskildsøe, en liden Ladegaard under Selsøe, som fordem haver været et Augustiner-Kloster, hvis Munke komme fra Paris, tillige med deres Abbed S. WILHELMO, (325) en Canonniceret Helgen, som døde her 98 Aar gammel, Anno 1202. De frygtede at Vandet ville overskylle deres liden Øe og havde desuden Vanskeligheder om Vinteren ved at faae adskillige Fornødenheder over til sigm de drog derfra til Ebelholt ved Fridrichsborg, hvorom tilforn er meldet.

Svanholm. En anden ikke mindre skiøn Herre-Gaard i denne egn, er Svanholm, bygt af PEDER BILLE, hvis Navn findes paa en Steen uden Aarstal: De andre Eyers Navne opregner Justitz-Raad H DE HOFMAND i sine Samlinger TOM. VII. Pag. 481 saaledes 1450. Torbiörn Bille (*) 1475. Peder Bille 1525. Mogens Bille 1547. Eske Bille, 1565. Eske Bille 1693. en anden af samme Navn. Peder Bille, 1632. Frantz Rantzov, 1654. Frantz Lycke 1663. Friderich Arntorf, 1688. Christiaan Arntoft, 1733. Andreas von der Lühe, som lod Gaarden herlige ombygger 1744. Deres Kongelige Hæyhed Cron-Prindsen, vores nu regerende Allernaadigste Konge FRIDERICH V. 1748. General-Auditeur JONAS JÖRGENSEN, nu dennes Søn Candellie-Raad JÖRGENSEN.

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus II, 1764

Af de tilforn anførte Lehns-Mænd over Cronborg-Amt have de syv sidste tillige havt Friderichsborg i Forlehning men for dem vare efter Resenii Beretning (326).

Jöregn Munk	1565
Johan Taube	1578
Joachim Leist	1586
Morten Vesterman	1589
Jacob Trolle	1592
Peder Munk	1596

Jægers-Priss, da Abrahamstrup havde

Oluf Rosenkrands	1533
Peder Godske	1547
Paul Hvitfeld	1556
Borchard Pappenheim	1559
Frands Brokkenhus	1562
Oluf Bilde	1593

Siden de samme dom Friderichsborg, indtil 1649. da Jacob Grubbe og næste Aar 1650 da Byrge Trolle fik det i Forlehning.